

ZS1BK_IVZ3 Integrovaný vědní základ pro výuku o přírodě a společnosti 3

Seminární práce na téma:

- 1. Co pozitivního ze starověku, středověku, novověku a moderních dějin můžeme použít ve vztahu k výchově mladé generace (z hlediska historického vývoje, co z vybraného období je použitelné dnes)**
- 2. Co je uplatnitelné ze starověku, středověku, novověku a moderních dějin pro oblast biologie, geografie, chemie, fyziky, matematiky, ... pro žáky na ZŠ (např. formou projektové výuky)**

Rozsah 2 – 3 stránky – esej

Čapka, F.: Obrazy ze života společnosti v českých dějinách

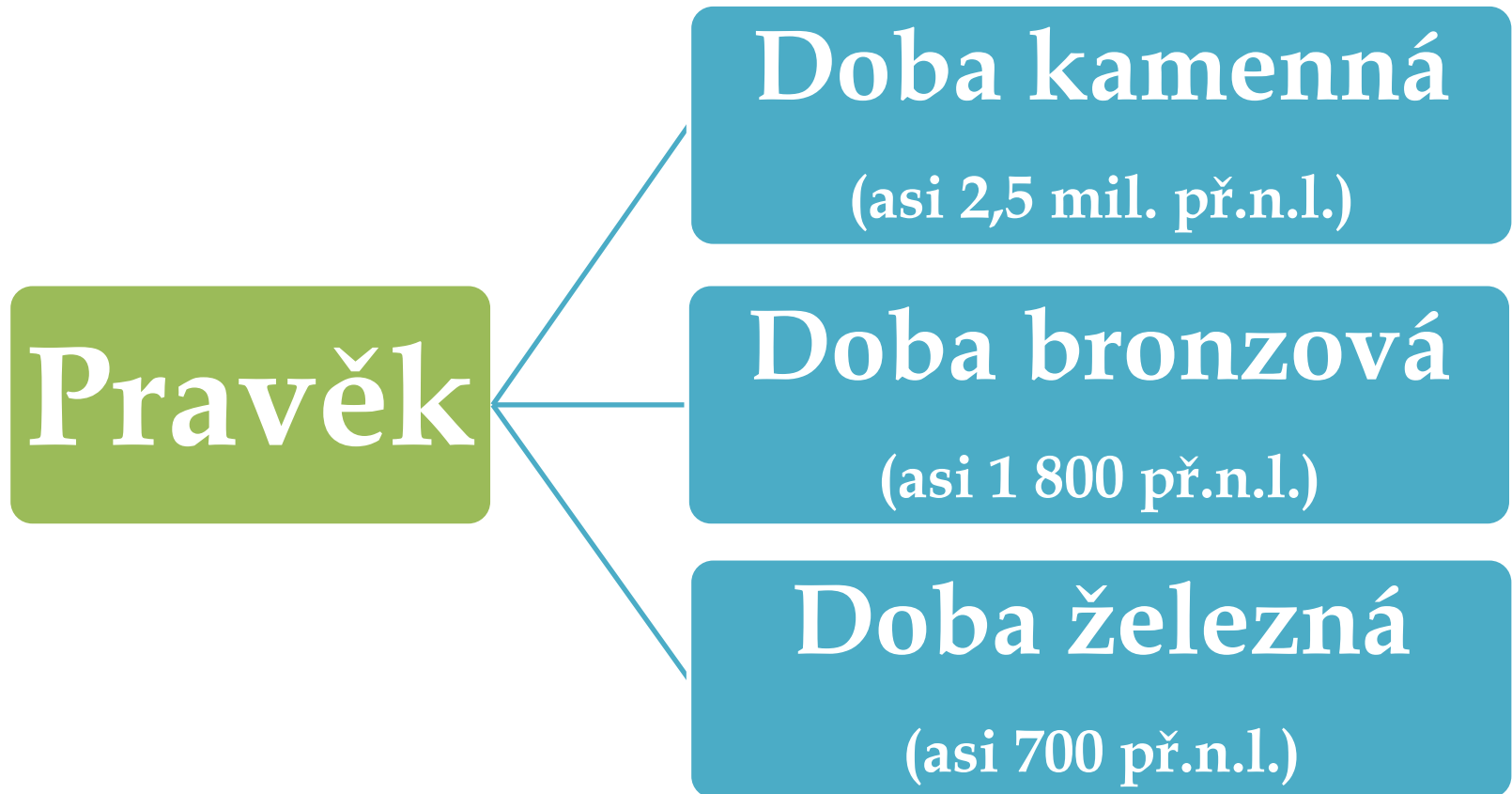
Letem světem historií 😊

HISTORICKÉ EPOCHY

- **Pravěk**
- **Starověk**
- **Středověk (476 - 1526)**
- **Novověk (1526 - 1914)**
- **Moderní dějiny (1914 - současnost)**

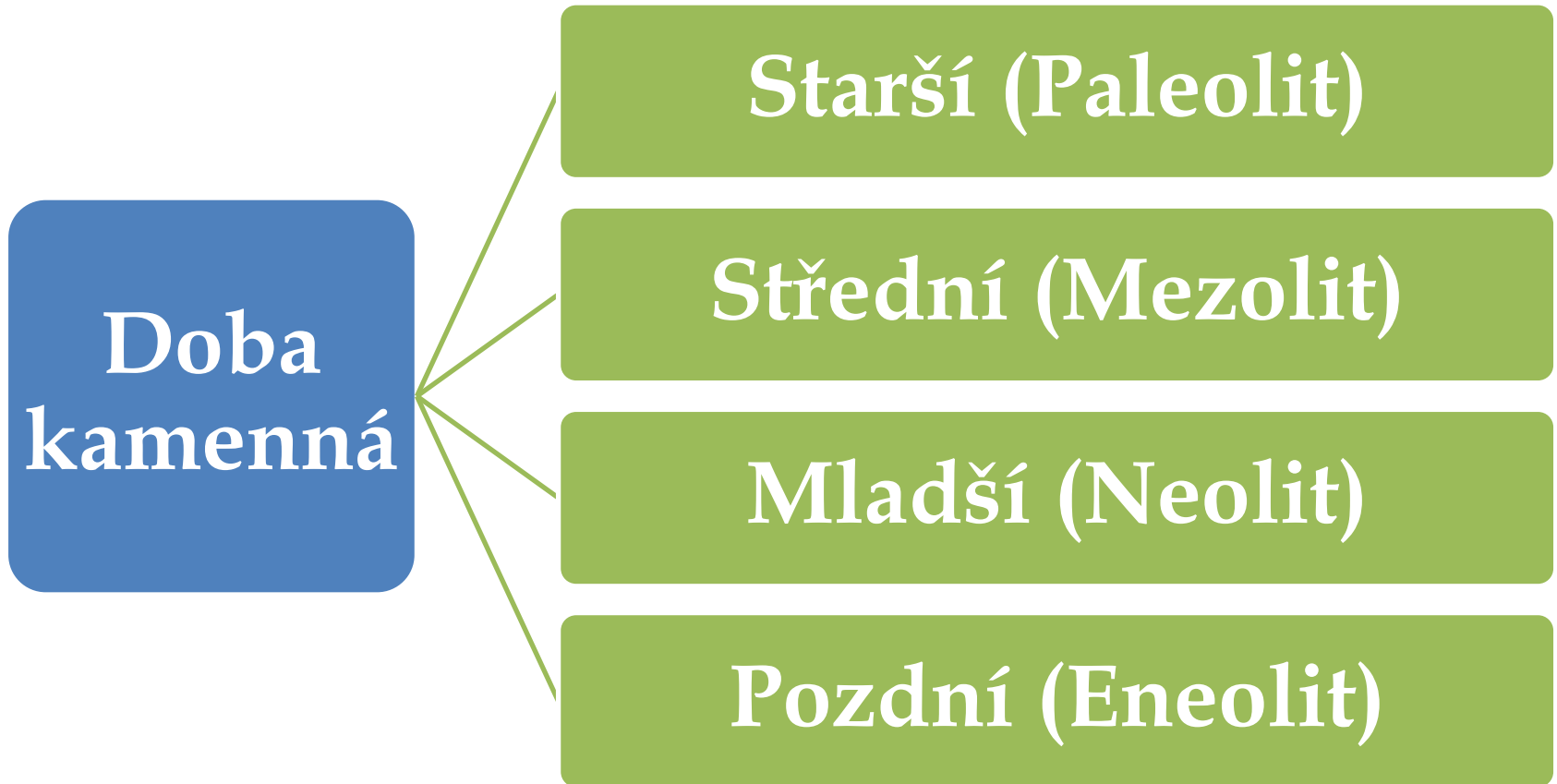
PRAVĚK

= je nejdelším obdobím lidských dějin. Začíná objevem prvních předchůdců člověka současného typu a končí vznikem písemných pramenů a prvních států.

Doba kamenná (4 mil. – 1 800 př. n. l.)

- je nejdelším obdobím pravěku. Výroba nástrojů a zbraní především z kamene, méně z kostí, dřeva a paroží.

Paleolit

-objevili se první předchůdci člověka

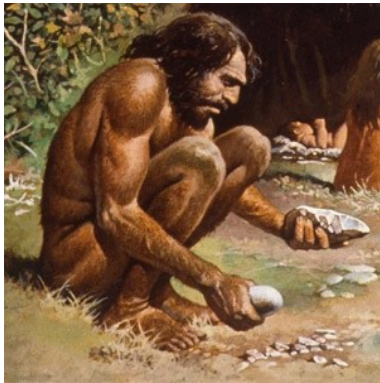
Australopiték (asi 4 mil. - 2,5 mil. př. n. l.)

Člověk zručný = Homo habilis (asi 2,5 mil. - 1,5 mil. př.n.l.)

Člověk vzpřímený = Homo erectus (asi 1,5 mil. - 300 000 př.n.l.)

Člověk rozumný = Homo sapiens (300 000 - 40 000 př.n.l.)

Člověk současného typu = Homo sapiens sapiens (asi od 40 000 př.n.l.)

Neolit

- ✓ Počátky zemědělství a chovu dobytka
- ✓ Vznik rodin a velkorodin
- ✓ Stálá obydlí, osady
- ✓ Kamenné motyky, srpy, dřevěný hák, hrnčířství, tkalcovství

Doba bronzová

- ✓ Zemědělství, řemesla, obchod
- ✓ Rody, rodiny, společné vlastnictví
- ✓ Výroba bronzu, kovolictví, kovotepectví, hrnčířství
- ✓ Víra v mnoho božstev

Doba železná

- ✓ Zemědělství a řemesla ⇒ převládá mužská práce
- ✓ Rody, rodiny
- ✓ Keltská oppida
- ✓ Výroba železných nástrojů, nářadí a zbraní, kovářství, kotlářství, keltské mince
- ✓ Uctívání božstev, zvířat, stromů a rostlin

STAROVĚK

Charakteristické rysy:

- ✓ vznik prvních států
- ✓ vynalezení písma
- ✓ rozvoj vzdělanosti

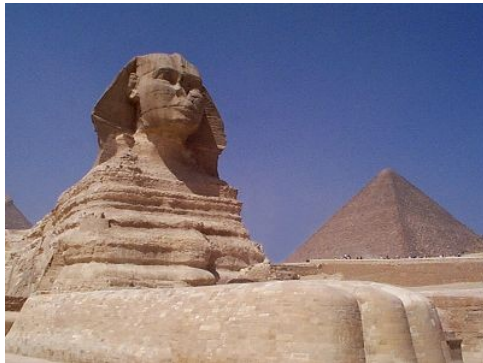
Staroorientální státy

Mezopotámie

- **Oblast:** povodí Eufrat a Tigris
- **Objevy:** klínové písmo, vůz s koly, hrnčířský kruh, vypalované cihly
- **Věda:** matematika, astronomie, Chammurapiho zákoník, kalendář
- **Stavby:** věžovité stavby, visuté zahrady, opevněná města
- **Umění a náboženství:** Epos o Gilfamešovi, víra v mnoho bohů

Egypt

- **Oblast:** Povodí Nilu
- **Objevy:** hieroglyfy
- **Věda:** matematika, astronomie, geometrie
- **Stavby:** pyramidy, skalní hrobky, chrámy a obelisky

- **Umění a náboženství:** sfingy, nástěnné malby, sochy, víra v množství bohů, faraon uctíván jako vtělení boha

Indie

- **Oblast:** povodí Indu a Gangy
- **Objevy:** obrázkové písmo, hláskové písmo
- **Věda:** 10 znaků pro číslice, poznatky o pohybu Země
- **Umění a náboženství:** bajky a pohádky, hinduismus a budhismus

Čína

- **Oblast:** povodí řek Chuang-che a Jang-c -ťiang
- **Objevy:** znakové písmo, hedvábí, papír, porcelán, střelná prach, kompas, knihtisk, brýle
- **Věda:** astronomie, matematika, medicína
- **Stavby:** Velká čínská zeď
- **Umění a náboženství:** kovotepectví, sochařství

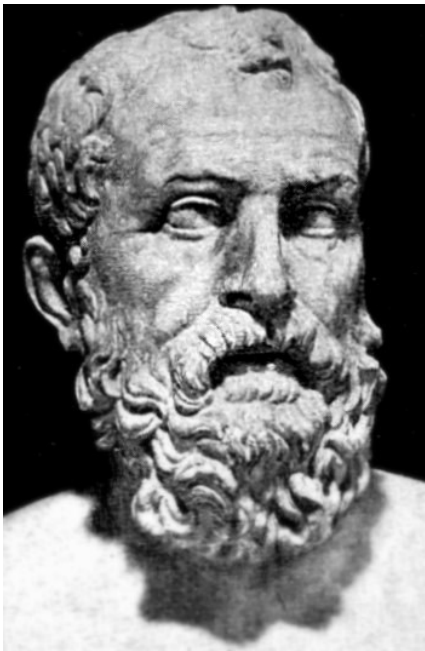
貴 實 彥 党 災
竜 歡 生 殿
恋 主 和 党
切 暗 委 災 地
踊 竜 作 勇 信
魅 昔 書 徹

První evropské civilizace

Starověké Řecko

- **Území:** Jih Balkánského poloostrova, pobřeží Malé Asie a ostrovy v Egejském moři
- **Obyvatelé:** svobodní občané, nesvobodní otroci
- **Stát:** městské státy - Athény = demokratický stát (politikové Solón, Perikles), Sparta a další státy

Války:

- řecko-perské (bitva u Marathonu, Thermopyl, Salamíny a Plataj)
- peloponéská - mezi Spartou a Athénami (občanská válka)
- pod nadvládou Makedonie (král Filip, Alexandr Makedonský)
- pod nadvládou římské říše (od r. 146 př.n.l.)

Písmo, vzdělanost: hláskové, zvané alfabeto

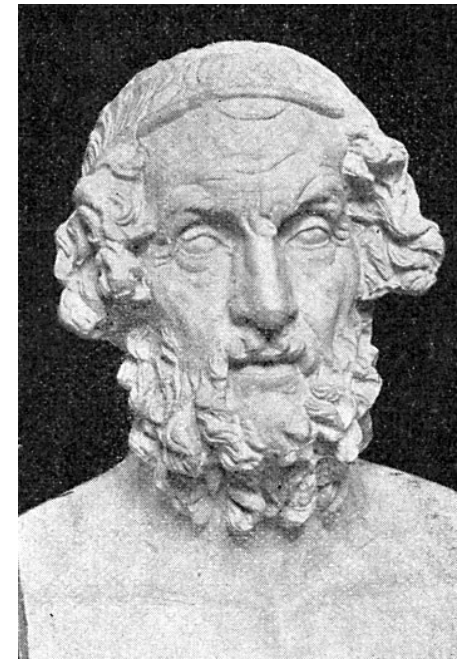
Věda: zeměpis, matematika, geometrie, lékařství, fyzika, filozofie, dějepis

Umění:

stavitelství, sochařství, malířství, literatura

- eposy Ilias a Odyssea (Homér)
- řečnické umění (Démostenés)
- divadlo - tragédie a komedie
- olympijské hry

Náboženství: víra v mnoho bohů

Starověký Řím

- **Území:** Apeninský poloostrov
- **Obyvatelé:** patricijové (urození), plebejové (neurození), nesvobodní otroci
- **Stát:** království ⇒ republika (konzulové, senát, sněmy) ⇒ císařství - **Octavianus Augustus** - první římský císař. Za císaře **Nerona** začalo pronásledování křesťanů. Za císaře **Trajána** - největší rozloha říše. Za císaře **Konstantina I.** - povoleno křesťanské náboženství.
- **Války:**
 - o ovládnutí Apeninského poloostrova
 - **punské války** s Kartágem o ovládnutí území kolem Středoziemního moře
 - **obrana proti barbarům**
 - **boje proti povstání otroků** (Spartakovo povstání 73-71 př.n.l.)
 - **občanské války o moc**

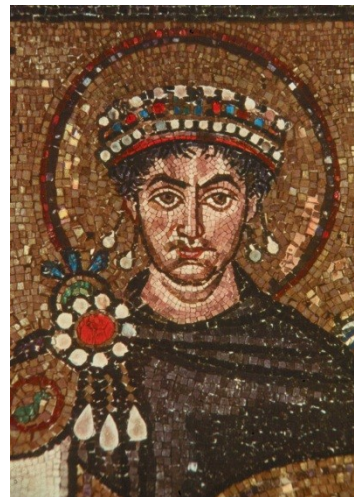
- **Gaius Julius Caesar** diktátorem
- **Rozdělení říše:** na západořímskou a východořímskou
- **Zánik západořímské říše – r. 476**
- **Východořímská říše** – později nazvaná byzantská – trvá do 15. století
- **Písmo:** hláskové zvané latinka
- **Vzdělanost:** většina svobodných občanů umí číst, psát a počítat
- **Věda:** hodně poznatků převzato od Řeků, římské právo
- **Umění:**
 - vzorem se stalo řecké umění
 - stavitelství (půlkruhový oblouk, klenba, sloupy), sochařství, malířství
 - řečnické umění a divadlo
- **Zábava:** závody vozatajů, gladiátorské hry (Koloseum)
- **Náboženství:** víra v mnoho bohů, od konce 4. stol. Je křesťanství jediné povolené náboženství v Římě

STŘEDOVĚK

Raný středověk

Byzanc

- **Justinián I.**
- Hagia Sofia
- Byzancká kultura a vzdělanost

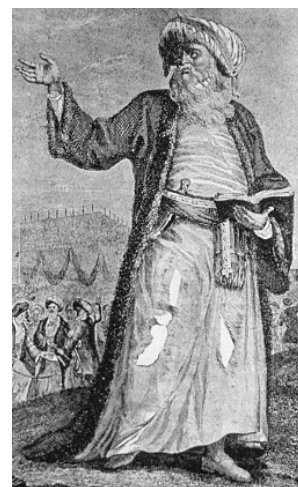

Francká říše

- **Karel Veliký**
- karolinská renesance

Arabská říše

- **Muhammad** – korán

Sáмова říše

- první kmenový svaz na našem území
- kupec **Sámo** – po jeho smrti zánik říše

Velká Morava

- **Mojmírovci**

- Mojmír I.

- Svatopluk – 863 příchod Cyrila a Metoděje

- Zánik 906 nebo 907

Počátky českého státu

- **Přemyslovci**

- Bořivoj a Ludmila

- Sv. Václav a Boleslav

- Břetislav I.

- Vratislav II. – první český korunovaný král (1085)

- Vladislav II. – korunovace v roce 1158

Vrcholný středověk

Český stát

- Přemysl Otakar I. – Zlatá bula sicilská 1212
- Václav I. – vpád Mongolů do střední Evropy
 - sv. Anežka česká
 - první středověká města
- Přemysl Otakar II.
 - bitva na Moravském poli (1278)
- Václav II. – polským králem
- Václav III. – 1306 zavražděn v Olomouci (vymřeni Přemyslovců po meči)

Nástup Lucemburků v roce 1310

- Jan Luceml
- Karel IV.
- Václav IV.

Pozdní středověk

▪ Zikmund Lucemburský

- Vystoupení Jana Husa
- Čtyři pražské artikuly
- Bitva u Lipan (1434)
- Jihlavská kompaktáta

▪ Ladislav Pohrobek

- Správce Jiří z Poděbrad

▪ Jiří z Poděbrad

- Návrh vytvořit mírový svaz křesťanských států
- Válka s Matyášem Korvínem

Nástup Jagellonců na český trůn

▪ Vladislav Jagellonský

- Vladislavské zřízení zemské

▪ Ludvík Jagellonský

- Útoky Turků - smrt v bitvě u Moháče 1526

Svět

Reformace

- **Martin Luther, Jan Kalvín**

Objevné plavby

Novověk

Nástup Habsburků na český trůn 1526

▪ **Ferdinand I.**

- Oslabování moci stavů, náboženské války v říši, příchod jezuitů

▪ **Maxmilián II.**

- Povstání proti Habsburkům v Nizozemsku

▪ **Rudolf II.**

- Spor s bratrem Matyášem

- Rudolfův majestát na náboženskou svobodu

- Rozvoj věd a kultury

■ Matyáš

- Stavovské povstání (1618)
- Bitva na Bílé hoře (1620)
- Poprava 27 účastníků stavovského povstání (1621)
- Třicetiletá válka (1618 - 1648)

■ Ferdinand II.

- Obnovené zřízení zemské
- Albrecht z Valdštejna
- Rekatolizace Čech

■ Ferdinand III.

- Vestfálský mír

Velká Británie

■ Oliver Cromwell

Francie

■ Kardinál Richelieu

Evropa po třicetileté válce

- vznik Pruska - **Fridrich II.**
- vzestup Francie a Velké Británie
- Habsburská monarchie oslabena navenek, zevnitř utužení nevolnictví a nárůst roboty
- **Leopold I.** - povstání poddaných
- **Karel VI.** - válka o španělské dědictví, pragmatická sankce
- **Marie Terezie**
- osvícenské reformy
- Povinná školní docházka 1774
- **Josef II.**
- Toleranční patent
- Patent o zrušení nevolnictví

Vznik USA

- **George Washington**
- 1776 vyhlášení nezávislosti 13 amerických osad
- 1783 vznik USA

Velká francouzská revoluce

- **Napoleon Bonaparte**
- 1789 dobytí Bastily
- 1805 bitva u Slavkova
- 1813 bitva u Lipska
- 1815 bitva u Waterloo

Průmyslová revoluce

Začátek v Anglii, střední Evropa až ve 30. letech 19. stol. - zavádění strojů do výroby, vznik továren, vynálezy...

19. stol. = století páry - parní stroj (James Watt), parní lokomotiva (Louis Stephenson), parník (Robert Fulton)
⇒ zlepšení dopravy - vzrůst obchodu

Změny ve společnosti - vznik průmyslových center, zlepšení zdravotnictví - pokles úmrtnosti a vzrůst obyvatelstva. Změna životního stylu - vzdělávání, kultura - vznik muzeí, galerií, divadel,..

Život dělníků - často nelidské zacházení (práce i žen a dětí), prac. doba 12 - 14 hod. za nízkou mzdou, špatné bydlení
⇒ růst nespokojenosti - stávková a demonstrace.

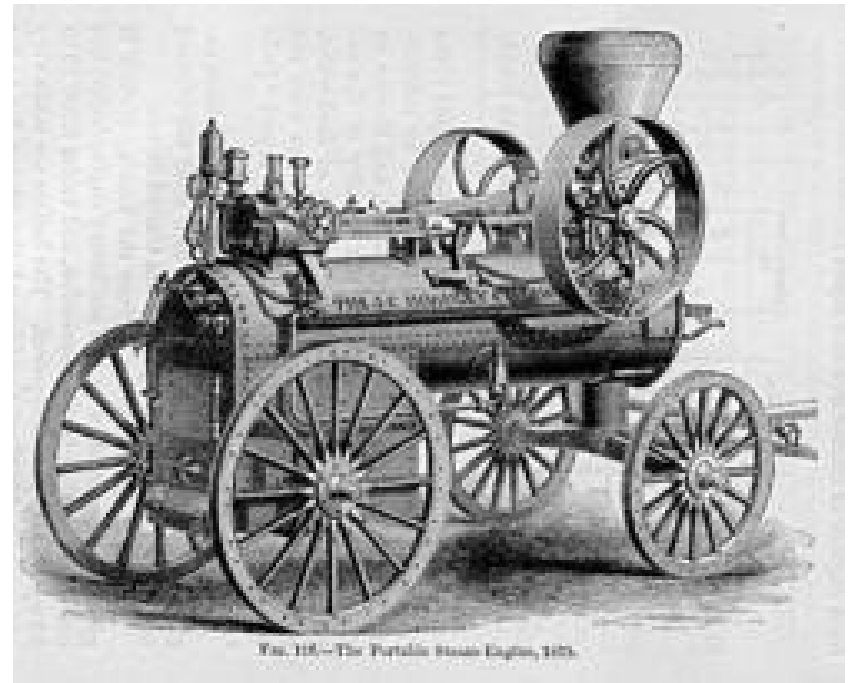

Fig. 115.—The Portable Steam Engine, 1875.

Revoluční rok 1848/49 v habsburské monarchii

-vláda **Ferdinanda V.** ⇒ nespokojenost obyvatel. Císař zrušil cenzuru + slib vydání ústavy.

- schůze Čechů a Němců ve **Svatováclavských lázních** ⇒ sepsání petice (požadavek občanské rovnosti, zrušení poddanství a rovnoprávnost češtiny s němčinou). **Slovanský sjezd** (červen 1848) - organizace **F. Palacký**, sjezd všech slovanských národů ⇒ požadavek přeměny Rakouska ve spolkový stát rovnoprávných národů.

Září 1848 - ústavodárny sněm ve Vídni ⇒ zákon o zrušení roboty a poddanství za finanční náhradu.

Říjen 1848 - povstání ve Vídni - jednání sněmu přeloženo do Kroměříže - abdikace Ferdinanda ve prospěch svého synovce **Františka Josefa I.** ⇒ ten rozebral sněm, vydání nové ústavy tzv. oktrojované (= vnucené), obnovení starého pořádku v říši.

Vznik Rakouska-Uherska

Prusko-rakouská válka - spor o rozhodující pozici ve střední Evropě. 1866 porážka rakouské armády u Hradce Králové. Oslabení Rakouska využili v r. 1867 Maďaři ⇒ tzv. rakousko-uherské vyrovnání - rozdělení Rakouska na dvě části - Rakousko (Předlitavsko) a Uhersko (Zalitavsko) - vznik dualismu (vláda Němců v Rakousku a Maďarů v Uhrách) spojení osobou císaře + společná ministerstva zahraničí, financí a vojenství.

1867 - vydání prosincové ústavy - uzákonění občanských práv (např. svoboda osobní, shromažďovací), rovnost občanů před zákonem a začlenění židů do občanské společnosti.

První světová válka

28. 6. 1914 byl spáchán atentát na rakousko-uherského následníka trůnu Františka Ferdinanda d Este v Sarajevu srbskými nacionalisty ⇒ záminka k válečnému konfliktu. 28. července 1914 vyhlásilo R-U Srbsku válku. Německo vzápětí vyhlásilo válku Francii a Rusku. V roce 1917 vstup USA do války.

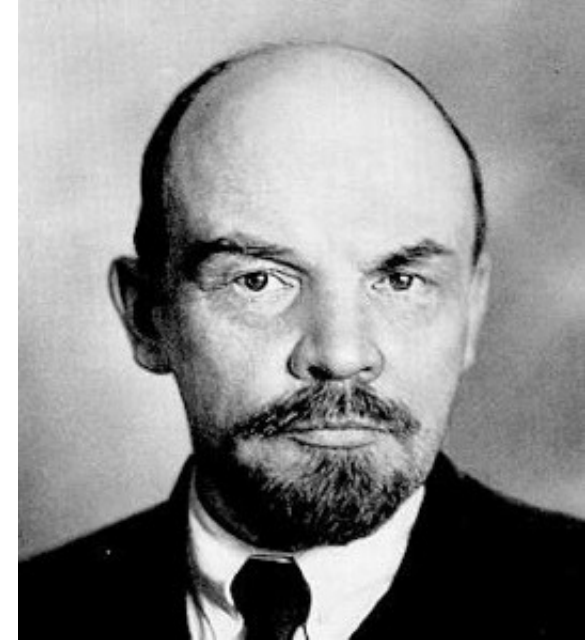
K rakousko-německému spolku se poté přidalo i Turecko a Bulharsko - vznik spolku tzv. „ústřední (centrální) mocnosti“ x „dohoda“ = Francie, Velká Británie a Rusko - později se k jedné nebo druhé straně přidávaly další státy - začátek první světové války.

Charakter války - pokus Německa o bleskovou válku nevyšel - místo ní několik let trvající zákopová válka.

Revoluce v Rusku

Říjen 1917 - bolševický převrat = „říjnová revoluce“. Car byl popraven s celou rodinou a bolševici se zmocnili vlády.

Březen 1918 - konec války na východě - podepsání míru mezi Německem a Ruskem.

Konec 1. světové války

Vítěz - státy Trojdohody a její spojenci. Listopad 1918 - kapitulace Německa na západní frontě.

11. 11. 1918 - oficiální konec 1. světové války.

Zápas o ČSR

Mezinárodní zajištění ČSR - 1. versailleský mírový systém (stále větší trhliny), 2. smlouva s Francií, 3. Malá dohoda.

Ohrožení demokracie - pol. 30. let sílicí útoky komunistů, fašistů a nacionalistů - obavy o zachování státu.

Sudety - nejvíce zasaženy krizí - nejvíce nezaměstnaných. Čs. Němci viděli v Německu vzor - často odcházeli do Německa pracovat (měli lepší plat) - této situace využívali nacionalisté. Nejvýznamnější německou stranou se stala Sudetoněmecká strana (SdP) v čele s Konrádem Henleinem, hlásící se otevřeně k Adolfu Hitlerovi.

V r. 1935 abdikace T. G. Masaryka, na jeho místo zvolen Edvard Beneš - hlavní snaha udržet mír. Stále silnější tlak SdP - příprava rozbití republiky.

Březen 1938 anšlus (=násilné připojení) Rakouska. Duben 1938 - SdP vyhlášení Karlovarských požadavků - na vytvoření uzavřeného německého území s vlastními úřady a vyznáváním nacismu.

Do blízkosti čs. hranic se začala stahovat německá vojska – **20. 5. 1938** čs. vláda vyhlásila **částečnou mobilizaci** – Hitler couvl. Západ nebyl na válku vůbec připravený a naopak vyvíjel tlak na Československo, aby se s Německem usmířilo – což znamenalo ustoupit Hitlerovým požadavkům. Hitler však mírové řešení odmítl. Nátlak západních mocností na ČSR, aby vyšlo Hitlerovi vstříc – ultimáta žádající dobrovolné odstoupení pohraničí Německu. Navíc územní požadavky i Maďarska a Polska. **23. 9. 1938** vyhlášení **všeobecné mobilizace** – stahování vojáků do pohraničních pevností.

29. září 1938 – **tzv. mnichovská dohoda** – bez účasti čs. zástupců, došlo k podpisu dohody o odstoupení pohraničních území českých zemí Německu (VB, Francie, Itálie a Německo). Čs. vláda s prezidentem rozhodnutí z Mnichova nakonec přijali ⇒ konec první republiky a od **1. 10. 1938** začátek tzv. **druhé republiky**.